

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckt motion om bekämpande av narkotikahandeln.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 133 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Sjönell* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om förstärkta svenska insatser i bekämpningen av narkotikahandeln, nationellt och internationellt.

I motionen erinras om att den illegala narkotikahandeln tagit oroväckande proportioner. Motåtgärder har vidtagits från samhällets sida bl. a. genom förbättring av apotekens stöldskydd. Vidare har en ny narkotikaförordning med skärpta straffbestämmelser kommit till. Ytterligare åtgärder behövs dock.

Motionärerna påpekar att den svenska handeln med narkotika endast är en liten del i ett stort internationellt sammanhang och att det är av stor vikt att Sverige aktivt engagerar sig internationellt för bekämpningen av narkotikahandeln.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från *rikspolisstyrelsen*, som anför:

Inledningsvis vill styrelsen framhålla, att när man i Sverige talar om narkotikamissbruk bör man ha klart för sig vad ordet har för innebörd. Man har internationellt sett enat sig om vilka preparat som skall betraktas som narkotika, t. ex. opium och dess derivat (morfin, heroin m. fl.), kokain samt cannabis (indisk hampa, marihuana) d. v. s. vad som ursprungligen betraktats som narkotika. Sedermera har även vissa syntetiska morfinersättningsmedel, t. ex. peditin, förts in under internationella bestämmelser. Betraktar man missbruket med utgångspunkt från de under internationell kontroll stående medlen, kan man kanske säga, att situationen i Sverige icke förvärrats i alltför hög grad. Ur internationell synpunkt har man sålunda i Sverige ett förhållandevis begränsat problem, vilket kanske i viss mån beror på de kraftiga motåtgärder som i ett tidigt skede satts in från polis- och åklagarmyndigheternas samt medicinalstyrelsens sida. Utvecklingen under senare tid tyder dock på ett tilltagande missbruk av cannabis.

På grund av de skärpta åtgärderna från medicinalstyrelsens sida beträffande förskrivningen av narkotika övergick missbrukarna efter hand till preparat med stimulerande verkan som från början icke löd under narkotikaförordningens bestämmelser. I ett tidigt skede uppmärksammades detta, och dessa preparat fördes in under bestämmelserna i narkotikaförordningen. I Sverige har det sålunda blivit lika svårt att komma över dessa preparat

som de medel vilka faller under den internationellt reglerade handeln med narkotika. När man från svensk sida till FN redovisar den illegala narkotikahandlingen i landet, skiljer sig sålunda dessa uppgifter i hög grad från vad vi här hemma betraktar som illegal handel med narkotika, eftersom man till FN endast redovisar den illegala handel som strider mot internationella bestämmelser.

Vad narkotikamissbruket i Sverige beträffar kan sägas, att problemet i början av 1950-talet var av en sådan storleksordning, att det endast i enstaka fall kom till polisens kännedom. Mot slutet av 1950-talet började emellertid missbruket sprida sig. Problemet har därefter fått en allt större omfattning, trots de insatser som gjorts från olika håll. Utvecklingen tyder på att det i Sverige numera finns en allt större illegal narkotikamarknad. Svenska medborgare, som i regel har ett kriminellt förflutet, synes etablera sig utomlands som grossister, och stora kvantiteter förs in till Sverige. Denna utveckling har varit möjlig genom att de på den illegala marknaden i Sverige mest gångbara preparaten i flera länder kan inköpas utan recept.

Det är icke blott ökningen av antalet missbrukare som oroar, utan det är även formerna för missbruket som inger farhågor. Förr svalde man ned tablettorna med litet vatten. Numera har det blivit allt vanligare, att man slammar upp dem i vatten eller något annat lösningsmedel och injicerar preparatet i en åder. Detta har antagit sådana proportioner, att man t. o. m. övervägt åtgärder mot försäljningen av injektionssprutor. Missbrukarna är inte nogräknade, när det gäller hygien, utan genom orena injektionsprutor ådrar de sig ibland sjukdomar, t. ex. en viss form av gulsot.

För att effektivisera bekämpningen av den illegala narkotikahandlingen inom landet har fr. o. m. den 1 januari 1965 en samordning skett mellan rikspolisstyrelsen och utredningsavdelningen i Stockholm. Den kommission om fyra befattningshavare som tidigare avdelats för samordning av den riksomfattande spaningen har utökats med sex befattningshavare från utredningsavdelningen i Stockholm. Härigenom räknar man med att kunna få en bättre överblick över den illegala narkotikahandlingen i landet. Narkotikakommissionen vid rikspolisstyrelsens kriminalsektion omfattar f. n. således en bitr. kriminalkommisarie, tio förste kriminalassistenter samt ett kanslibitråde.

Kommissionen har till uppgift att inom Stockholms polisdistrikt utföra spaning och utredning beträffande illegal narkotikahandling samt att samordna den riksomfattande spaningen. Kommissionen skall därvid hålla en god kontakt med landets polismyndigheter och delgiva dem de upplysningar som kan vara av betydelse i utredningshänseende. Som ett led häri är man i samarbete med rikspolisstyrelsens informationsavdelning i färd med att utarbeta en informationsskrift avsedd för landets polismyndigheter.

Det åligger vidare narkotikakommissionen att följa utvecklingen beträffande narkotikamissbruket samt att hålla kontakt och samarbeta med tullverket, medicinalstyrelsens apoteksbyrå, kriminalvårdsstyrelsen, mental-sjukhusen, sociala institutioner, såsom barnavårdsnämnder, samt utländska polismyndigheter.

Narkotikakommissionens resurser är i dagens läge klart otillräckliga. Förslag om viss förstärkning av resurserna har framlagts av rikspolisstyrelsen och upptagits i innevarande års statsverksproposition. Ett bifall till styrelsens förslag skulle tillgodose de mest trängande behoven.

Någon särskild utredning beträffande frågan om förstärkta polisiära in-

satser i kampen mot den illegala narkotikahandeln synes inte erforderlig. Denna fråga kommer fortlöpande att följas av rikspolisstyrelsen.

Narkotikaproblemet kan dock inte lösas enbart genom polisiära åtgärder mot den illegala handeln. Styrelsen vill här endast erinra om angelägenheten att Sverige söker förmå vederbörande myndigheter i andra länder att införa sådana restriktioner, att de preparat som missbrukas i Sverige blir svårare att anskaffa utomlands. Vårdmöjligheterna och den följande återanpassningen i samhället måste ägnas uppmärksamhet o. s. v.

Kunskaperna om narkotikaproblemet är dock f. n. alltför bristfälliga för att man rätt ska kunna bedöma, vilka åtgärder av olika slag som bör vidtagas i kampen mot missbruket. Styrelsen ifrågasätter därför om inte en närmare undersökning borde göras för att utröna problemets omfattning och karaktär. Man bör undersöka varför människor missbrukar narkotika, vilka preparat som företrädesvis användes, varför missbruket avser just sådana preparat o. s. v. — En kartläggning av detta slag skulle vara till stort gagn bl. a. vid planläggningen av de polisiära insatserna för att bekämpa narkotikamissbruket.

Utskottet

Utskottet, som tidigare vid skilda tillfällen haft att behandla frågor rörande narkotikamissbruket, särskilt bland de unga (se utskottets utlåtanden nr 23/1961 och nr 52/1964), delar helt motionärernas uppfattning om nödvändigheten att myndigheterna erhåller goda resurser för bekämpande av den illegala narkotikahandeln. Den utveckling som ägt rum under senare år i fråga om såväl antalet missbrukare som formerna för missbruk ger anledning till oro och det är, som utskottet i tidigare sammanhang framhållit, en samhällsangelägenhet av största vikt att söka råda bot på dessa missförhållanden.

En viss effektivisering i kampen emot narkotikahandeln har skett genom att fr. o. m. den 1 januari 1965 samordning kommit till stånd mellan rikspolisstyrelsen och stockholmspolisens utredningsavdelning för narkotikaärenden. Det särskilda organ, den s. k. narkotikakommissionen, vilken handhar den riksomfattande spaningen på detta område, har således utökats från fyra till tio man. I anslagsäskandena för kommande budgetår har rikspolisstyrelsen hemställt att för riksomfattande spanings- och utredningsverksamhet från Stockholms polisdistrikt få taga i anspråk innehavarna av ytterligare elva tjänster, som föreslås inrättade för detta ändamål. Avsikten är att fem av dessa tjänstemän skulle avdelas för narkotikakommissionen, som alltså skulle komma att bestå av femton man. Förslaget har biträtts av chefen för inrikesdepartementet (statsverkspropositionen XI ht sid. 162).

Riksdagen kommer således att få taga ställning till ett förslag om betydligt ökade resurser för polisens arbete i kampen emot den illegala narkotikahandlingen. Enligt utskottets mening bör resultatet av den förestående prövningen av denna fråga avvaktas innan ytterligare åtgärder ifrågasätts.

Utskottet förutsätter att det samarbete, som pågår mellan narkotikakommissionen och de myndigheter m. fl. som har att i skilda sammanhang taga befattning med hithörande spörsmål — tullverket, medicinalstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, mentalsjukhusen samt barnavårdsnämnder och andra sociala institutioner — ävensom mellan kommissionen och utländska polismyndigheter, fullföljes och i mån av förbättrade resurser utökas. I övrigt får utskottet under hänvisning till det ovan anförda hemställa,

att motion II: 133 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 mars 1965

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Eric Gustaf Peterson, Hellebladh, Oscar Carlsson*, Svanström*, Hedlund, Nyman, Hübinette*, Yngve Persson, Axel Kristiansson* och fröken Stenberg*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Skoglösa*, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Lundmark*, Haglund, Rimås, Wikner, Börjesson i Glömminge*, Nilsson i Bästekille, Hyltander och Nilsson i Agnäs.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.